

Pla Ajuntament + Sostenible, compromisos de futur

L'Ajuntament, una organització compromesa amb la sostenibilitat

El Compromís ciutadà per la sostenibilitat - Agenda 21 de Barcelona es va aprovar el juliol de 2002 i té vigència fins l'any 2012. Nombroses organitzacions de la ciutat s'hi han adherit, fins arribar a les 327 actuals, a més d'una quantitat similar de centres educatius que participen al programa Agenda 21 Escolar. L'Ajuntament de Barcelona és també signant del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat des del 2006 i el d'ambientalització interna de l'Ajuntament, el Pla Ajuntament+Sostenible, forma part del Pla d'Acció 21 Municipal.

El present document vol reforçar el compromís municipal en la incorporació de criteris de sostenibilitat en els serveis i dependències municipals, establint els objectius estratègics que han de guiar del Pla Ajuntament+Sostenible a mig i llarg termini i serà la contribució del Pla Ajuntament+Sostenible a la Convenció de signants de l'Agenda 21 que es farà a la tardor del 2010 per tal d'avaluar col·lectivament el procés i els resultats obtinguts per l'Agenda 21 de Barcelona fins al moment, visualitzar l'evolució de la ciutat en termes de sostenibilitat des de l'any 2002, decidir els reptes prioritaris per als propers anys i reforçar la xarxa d'actors per la sostenibilitat.

La Convenció A+S, un nou impuls

La revisió i el balanç del Pla Ajuntament+Sostenible, s'ha dut a terme en el marc de la Convenció Ajuntament+Sostenible, que es planteja com un punt d'inflexió en el marc del procés de treball del Pla que permeti seguir avançant en la millora contínua vers la sostenibilitat en el conjunt de l'organització i consolidar i/o plantejar nous objectius d'ambientalització.

La revisió de les línies estratègiques, els objectius i línies d'acció s'ha fet a través de cinc grups de treball temàtics formats per treballadors municipals referents en cada àmbit i, també, a través d'un procés participatiu obert a tots els treballadors municipals a través d'una plataforma virtual que permet afirmar que hi ha un ampli consens en les 30 línies d'acció que s'ha proposat tirar endavant. Tanmateix, s'ha treballat per

concretar els objectius o bé adaptar-los a les noves prioritats de caire ambiental i social sorgides en els últims anys.

De les 30 línies d'actuació fruit de les discussions dels grups de treball de la Convenció Ajuntament+Sostenible n'hi ha 16 que s'ha considerat que haurien de ser extensibles a tot l'Ajuntament en l'horitzó 2012 (mig termini) i 14 que tenen un horitzó de realització a més llarg termini (2016- 2020). La relació de línies d'actuació es poden consultar a l'annex que acompanya al present document.

Els Objectius estratègics del Pla Ajuntament+Sostenible

Els Objectius estratègics són línies d'acció a mig - llarg termini que organitzen les actuacions del Pla. Cada objectiu comptarà amb indicadors de procés i –en la mesura del possible- amb indicadors de l'impacte ambiental concret de les accions dutes a terme.

D'altra banda, els objectius estratègics s'engloben dins de tres grups, segons els diferents àmbits d'actuació d'aquests: els ambientals, els socials i els de caràcter transversal. Així, els Objectius estratègics del Pla Ajuntament+Sostenible que l'organització municipal es compromet a treballar fins el 2020 són els següents:

Objectius estratègics ambientals

1. Contribuir a la reducció d'emissions de CO₂ provinents de dependències i serveis municipals.
2. Avançar en la prevenció de residus i millorar la recollida selectiva de residus a les dependències municipals.
3. Millorar l'estalvi d'aigua en les dependències i serveis municipals.
4. Ambientalitzar les obres, edificis i projectes municipals.

Objectius estratègics socials

5. Complir els convenis bàsics de la Organització Internacional del Treball (OIT) en les contractes municipals.

6. Fomentar de l'economia social i sostenible.

Objectius estratègics transversals

7. Desenvolupar una cultura organitzativa socialment responsable i ambientalment correcta.
8. Establir una estratègia de comunicació del programa.

Els Objectius estratègics del Pla Ajuntament + Sostenible avancen en la mateixa direcció que les polítiques internacionals vers la sostenibilitat, fomentant la lluita contra el canvi climàtic i potenciant també actuacions estretament lligades com, per exemple, la prevenció dels residus i la seva correcta gestió, l'augment de l'eficiència energètica o la correcta gestió dels recursos hídrics mitjançant la minimització del consum d'aigua. Tanmateix, s'ha volgut alhora estendre el concepte de sostenibilitat a l'àmbit social, fent-ne un eix vertebrador de la política municipal.

En aquest sentit, el consistori municipal treballarà per tal de fer efectiu el treball en les línies estratègiques descrites, establint els mecanismes de coordinació necessaris i impulsant fermament el Pla Ajuntament+Sostenible, entenent que per a la millora és necessari innovar, fixar-se nous objectius i aportar els recursos necessaris que permetin materialitzar el canvi. Aquest és un compromís que lliga a l'Ajuntament de Barcelona amb els seus ciutadans, però que també representa un compromís amb la resta del món, apostant per continuar fent de la ciutat de Barcelona un referent en el seu compromís amb la sostenibilitat.

Barcelona, 18 de març de 2010

Annex

Objectius estratègics del Pla A+S i relació d'actuacions vinculades

En el següent annex es presenten les 30 línies d'actuació breument descrites, i agrupades dins de cadascun dels objectius estratègics del Pla Ajuntament + Sostenible.

Cal destacar, l'elevat percentatge de treballadors que en el procés participatiu s'han mostrat en acord amb les línies d'acció plantejades (el 91% es mostren "molt d'acord" o "bastant d'acord" amb aquestes), resultats que avalen l'ampli consens sobre les línies d'actuació.

Objectius estratègics ambientals

1. Contribuir a la reducció d'emissions de CO₂ provinents de dependències i serveis municipals.

Actuacions obligatòries

1.1. Aprovació i implementació del Pla d'Estalvi i Millora Energètica en edificis municipals (PEMEEM) I: objectius a curt termini. Aprovar i desenvolupar les actuacions a curt termini previstes al Pla d'Estalvi i Millora Energètica en edificis municipals (PEMEEM): accions de monitoreig i inversions en estalvi i eficiència energètica.

1.2. Increment de l'eficiència energètica en la il·luminació i la climatització de les dependències municipals. Consolidar la implantació de mecanismes d'eficiència energètica en la il·luminació: lluminàries de baix consum, reactàncies electròniques, temporitzadors...; i en la climatització, complint amb les temperatures de climatització establertes i les bones pràctiques associades. D'altra banda, en les noves dependències o en la remodelació d'existents garantir el compliment de mesures facilitadores de l'estalvi energètic com la sectorització de la il·luminació.

Actuacions de futur

1.3 Aprovació i implementació del Pla d'Estalvi i Millora Energètica en edificis municipals (PEMEEM) II: objectius a mig/llarg termini. Desenvolupar les actuacions previstes al Pla d'Estalvi i Millora Energètica en Edificis Municipals (PEMEEM) en el marc de les inversions en actius previstes fins 2010.

1.4. Increment de la producció i consum d'energia de fonts renovables a tots els edificis municipals (mitjançant instal·lació i contractació). Treballar per a que els edificis municipals incorporin al màxim les energies sostenibles ja sigui mitjançant la instal·lació d'elements per a la seva producció en aquells edificis on sigui possible, ampliant així la xarxa actual de centrals fotovoltaïques i solars tèrmiques municipals, o contractant subministraments d'energia produïda per fonts renovables.

2. Avançar en la prevenció de residus i millorar la recollida selectiva de residus a les dependències municipals.

Actuacions obligatòries

2.1. Assoliment del 100% de consum de paper reciclat i minimització del consum en la impressió. Implantar definitivament l'ús del paper reciclat a totes les dependències de l'Ajuntament i, alhora, minimitzar el seu consum a través de mesures bàsiques com l'establiment per defecte de la impressió a doble cara i d'altres criteris d'eficiència en qualitat en tot els sistemes informàtics de l'Ajuntament.

2.2. Millorar el plec de contractació de neteja i recollida de residus de les dependències municipals: Incorporant bujols reciclats i dispensadors industrials de paper (WC i mans) i incorporant la responsabilitat de l'empresa de gestionar els residus i certificar la seva gestió. Contemplar en les noves contractacions de manteniment d'edificis la incorporació de bujols de materials reciclats per a la recollida selectiva de les dependències amb l'objectiu final de no substituir-los en cada canvi de contracte i minimitzar el consum de recursos en la substitució; i el canvi progressiu de dispensadors de paper (WC i mans) a formats industrials per minimitzar el consum de paper a les dependències. Així mateix, responsabilitzar al 100% a les empreses de serveis de manteniment i/o proveïdors de productes dels residus derivats de les seves activitats i embalatge de productes.

2.3. Facilitar la recollida externa per garantir l'èxit de la recollida selectiva interna. Identificar les dependències municipals amb dificultats logístiques de recollida selectiva (recollida externa) i facilitar la coordinació amb les empreses adjudicatàries dels serveis de recollida de residus per millorar-ne els processos.

2.4. Minimització del consum de paper en la difusió d'informació. Establiment de criteris per assolir una difusió optimitzada de recursos de comunicació (tríptics, fulletons, etc.) i, així, minimitzar el consum de paper associat.

Actuacions de futur

2.5. Minimització del consum de material d'oficina mitjançant noves tecnologies i l'ús compartit. Difondre i utilitzar la potencialitat de les noves tecnologies per reduir el consum de material d'oficina, sobretot paper, i fomentar l'ús compartit de material d'oficina mitjançant espais comuns per disminuir-ne el consum i optimitzar la seva utilització.

2.6. Estendre l'ús i compra de material d'oficina sostenible. Elaboració d'un manual pràctic sobre pautes sostenibles de compra de material d'oficina per a responsables de compres, i consolidar aquestes pautes de compra mitjançant formació i realitzant seguiment de l'evolució de les compres a les dependències municipals.

2.7. Consolidació i millora de la recollida selectiva. Garantir el correcte compliment de la recollida selectiva tant per part dels treballadors municipals com dels treballadors de les empreses de neteja contractades. Així, caldrà realitzar campanyes de suport i consolidació de la recollida selectiva i controlar la correcta gestió de les empreses de neteja complint els criteris establerts als plecs de condicions.

3. Millorar l'estalvi d'aigua en les dependències i serveis municipals.

Actuacions obligatòries

3.1. Minimització del consum d'aigua. Consolidar la implantació de mecanismes d'estalvi d'aigua a les dependències municipals: doble descàrrega, temporitzadors i reguladors de cabal en aixetes, urinaris secs (per a nova construcció i substitució), així com, l'estandardització de les fonts de d'aigua potable a les dependències per garantir un subministrament de qualitat i que evitin consums d'aigua extres.

Actuacions de futur

3.2. Continuació del Pla per l'estalvi d'aigua en dependències i serveis municipals. Des del Pla Ajuntament + Sostenible es treballa amb recursos propis per a la implantació de sistemes i mecanismes d'estalvi d'aigua en les dependències municipals. Així, cal continuar treballant per promoure l'estalvi i els sistemes de control del mateix.

4. Ambientalitzar les obres, edificis i projectes municipals

Actuacions obligatòries

4.1. Implementació de l'ambientalització d'obres. Difusió del nou Decret d'ambientalització de les Obres a la Ciutat de Barcelona per tal d'implantar els seus criteris en totes les futures obres a realitzar a la ciutat, mitjançant la nova guia d'ambientalització d'obres, formació i altres; a la vegada que afavorir la coordinació entre els diferents actors que treballaran amb la norma.

4.2. Compliment dels estàndards normatius vigents en la construcció, rehabilitació i projectes en l'espai públic. Treballar per garantir el compliment en tots els àmbits les normatives vigents, tant a nivell estatal i autonòmic: Codi Tècnic de l'Edificació, Decret d'Ecoeficiència..., com a nivell municipal: Decrets d'Alcaldia.

4.3. Incorporació de pintures i vernissos ecològics en el manteniment d'edificis municipals. Contemplar en els acabats de nous edificis i en les contractacions de manteniment la utilització de pintures i vernissos ecològics en interiors per minimitzar la presència de substàncies tòxiques i/o perjudicials sobre la salut i el medi ambient.

Actuacions de futur

4.4. Creació d'estàndards d'excel·lència ambiental en la construcció, rehabilitació i projectes en l'espai públic. La normativa vigent fixa uns mínims obligatoris. Tanmateix, l'Ajuntament de Barcelona hauria d'apostar per anar més enllà de la normativa vigent i crear uns estàndards ambientals i d'eficiència energètica d'excel·lència per complir en les seves actuacions: nous edificis o projectes.

4.5. Gestió i consolidació de l'ambientalització d'obres. Paral·lelament al procés d'implantació del Decret d'ambientalització d'obres caldrà consolidar els procediments i alhora crear instruments per garantir la seva correcta execució com, per exemple, la creació d'un comitè ambiental, la realització de seguiments in situ, ecoauditories, establiments d'indicadors de consum, entre d'altres.

Objectius estratègics socials

5. Compliment dels convenis bàsics de la Organització Internacional del Treball (OIT) en les contractes municipals.

Actuacions obligatòries

5.1. Inclusió del respecte als convenis bàsics de l'Organització Internacional del Treball (OIT) en els plecs de clàusules tipus. Incorporació en els plecs de clàusules tipus clàusules que garanteixin que els productes adquirits per l'Ajuntament directament o a través de serveis respectin els convenis bàsics de l'Organització Internacional del Treball (OIT) i així ho certifiquin les empreses responsables.

Convenis fonamentals de l'OIT:

- ✓ Abolició del treball forçós (convenis 29 i 105).
- ✓ Llibertat sindical i dret a la negociació col·lectiva (convenis 87 i 98).
- ✓ Igualtat de remuneració entre home i dona (conveni 100).
- ✓ Absència de discriminació per raça, color, sexe, religió, opinió, origen social o nacionalitat (conveni 111).
- ✓ Abolició del treball infantil (conveni 138).

Actuacions de futur

5.2. Modificació progressiva i control dels requeriments associats a la certificació del respecte als convenis bàsics de l'Organització Internacional del Treball (OIT) en els plecs de clàusules tipus. La manca de maduresa del mercat en relació a la certificació de respecte dels convenis bàsics de l'Organització Internacional del Treball (OIT) dels seus productes en tota la seva cadena de producció fa necessari iniciar processos d'acompanyament a les empreses i que finalment resultin en l'exigència de certificats específics en els plecs de clàusules tipus esmentats a l'actuació.

6. Foment de l'economia social i sostenible.

Actuacions obligatòries

6.1. Creació de l'Oficina Virtual d'Assistència a la Contractació Responsable. Creació, consolidació i difusió de l'Oficina Virtual d'Assistència a la Contractació Responsable, una oficina virtual que a través d'un espai web doni suport a la contractació amb criteris ambientals i socials. L'oficina treballarà per l'assessorament, la formació, la incorporació de criteris en plecs tipus i el seguiment a través d'indicadors; coordinant-se des de Serveis Generals i Medi Ambient a partir dels seus propis recursos i redimensionant-se segons les noves necessitats sorgides.

Actuacions de futur

6.2. Millora del conveni col·lectiu per arribar a un salari mínim de 1.000 euros. Garantir a través de conveni col·lectiu un salari mínim de 1.000 euros per al personal contractat i subcontractat per executar serveis municipals.

Objectius estratègics transversals

7. Desenvolupar una cultura organitzativa socialment responsable i ambientalment correcta.

Actuacions obligatòries

7.1. Posicionament del Pla A+S al més alt nivell de l'organització. Els informes de seguiment del Pla Ajuntament+Sostenible han de formar part de l'ordre del dia d'una reunió del comitè executiu com a punt específic, així com del plenari municipal. Cal també fer una selecció dels temes més estratègics del Pla (per exemple, allò que faci referència a la reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle).

7.2. Incorporació de criteris ambientals en la formació dels treballadors municipals. Desenvolupar, com acció conjunta i coordinada entre els departaments de recursos humans i medi ambient, plans de formació ambiental de tot el personal municipal i, de cara a les noves incorporacions, garantir-ne els coneixements bàsics en matèria d'ambientalització a través del temari d'oposicions de funcionari.

Per als plans de formació caldrà fer una avaluació de la formació dels treballadors municipals existent per tal de, per una banda, incorporar els aspectes ambientals en l'oferta de cursos i, per l'altre, crear nous cursos amb continguts específics de temàtica ambiental.

I en quant a les noves incorporacions, també desenvolupar i implantar "Plans d'acollida a nous treballadors" a cadascuna de les dependències i sectors municipals a través dels quals es transmetin els valors, criteris i instruments d'ambientalització de l'Ajuntament i es faciliti un kit de benvinguda per promoure les bones pràctiques a la feina.

Actuacions de futur

7.3. Definició d'objectius generals d'ambientalització que cada Sector, Districte, Empresa i Institut municipal pugui concretar. A partir dels objectius estratègics del Pla A+S s'han de definir uns objectius generals a estendre a tota la organització municipal de manera transversal. Els gerents han de pactar els objectius generals. El document final de la Convenció A+S ha d'ajudar a assolir aquesta fita.

8. Establir una estratègia de comunicació del programa.

Actuacions obligatòries

8.1. Consolidació de les bases (documents normatius) ja existents del Pla A+S. Repassar els decrets i mesures existents relacionades amb el Pla A+S, i establir uns procediments, paràmetres i/o indicadors de l'estat actual i que permetin visualitzar el Pla a l'organització (tant a tècnics, com a gerents i polítics). Tanmateix, cal definir un protocol pel retorn de la informació en aquelles actuacions en que hi ha una intervenció directa. Per exemple, en les contractes que s'han ambientalitzat.

8.2. Establiment de paràmetres o indicadors per visualitzar millor el Pla A+S. Establir uns indicadors simples, numèrics o fàcilment quantificables que a més puguin ser d'interès mateix per cada sector, per exemple: consums d'aigua, d'energia, de paper, número de contractes ambientalitzats... Els indicadors han de ser d'interès per a cada sector: han de respondre o estar vinculats als objectius formulats.

Actuacions de futur

8.3. Incorporació del Pla A+S a cadascun dels Sectors, Districtes, Empreses i Instituts municipals. En cada organisme municipal, el gerent hauria de transmetre els objectius a nivell dels Directors de serveis per a la seva implementació. Idealment, cada sector, districte, institut municipal, empresa municipal i organisme autònom hauria definir i assignar a una persona que tingui entre les seves funcions la responsabilitat d'executar i seguir els objectius i del Pla A+S dins del sector, districte, institut municipal, empresa municipal o organisme autònom.

8.4. Consolidació del Pla A+S a través de canals i plataformes municipals ja existents. Cal incorporar indicadors del Pla A+S al Mapa Estratègic de cada sector en el nou model del BCN 2.0, al proper PAM. Utilitzar el sistema de suport existent a nivell administratiu (SIGEF i la seva migració a SAAB) per incorporar un camp d'entrada d'informació sobre el grau d'ambientalització de contractes (una creueta en l'expedient administratiu).

8.5. Consolidació de la comunicació d'actuacions i resultats d'ambientalització interna. Consolidar els canals de comunicació interns de l'Ajuntament per difondre les bones pràctiques i iniciatives ambientals realitzades a les dependències i sectors municipals i, així mateix, els seus resultats amb l'objectiu que la comunicació activa sigui clau en el reconeixement i participació interna.